

Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram Magyarországon IV. rész –

A szakértői csoportok operatív programjavaslatai:

– Állami erdővagyon megőrzése, az erdő értékeinek gyarapítása.

– Az állami erdőgazdálkodás hosszú távú működőképességének biztosítása a közcélok fokozottabb érvényesítése érdekében.

Állami erdővagyon megőrzése, az erdő értékeinek gyarapítása

Az erdészeti politika egyik legaktuálisabb kérdése a nemzeti erdővagyon védelme, tartamos hasznosítása, fejlesztése. A tartamos (fenntartható) erdőgazdálkodás feltétel- és ellenőrzési rendszerének működése a vagyonérdekelt erdőgazdálkodás (erdővagyon-gazdálkodás) kulcskérdése. (Erdővagyon-gazdálkodás: Az erdővagyonnal való olyan gazdálkodás, amely tartamosan biztosítja az erdő több célú használatát és az erdő szerkezetének, minőségének egy kedvezőnek ítélt célállapot felé közeledését (Király L. 1986). Az állam mint tulajdonos nem csupán magának őrzi meg természeti környezetünk e szegmensét, hanem az erdő összes vagyon-elemét tekintve felelős a társadalom minden tagja felé. Minden erdő közérde jelleget mutat, de ez különösen markánsan jelenik meg az állami tulajdon esetében. Alapvető feltétel az állami erdővagyon és sokrétű szolgáltatásainak megőrzése, tudatos fejlesztése. Az állami erdők a fa és más nem fa erdei termékei kívül a közjavak és externáliák széles skáláját nyújtják a társadalom számára. A tulajdonosnak kötelessége az erdőgazdálkodás alá vont területek minél szélesebb körű hasznosításának elősegítése, élve a tulajdonosi jogokkal, az erdészeti haszonvételen túl piacosható és nem piacosható javak és szolgáltatások tekintetében.

Az állami erdővagyonot célszerűen működtetni, csak annak elemeit ismerő, avval a társadalmi elvárások szerint egy-

séges szellemben – a páneurópai kritériumrendszernek megfelelő tevékenységet folytató – a szükséges szakértelemmel és tulajdonosi jogosítványokkal rendelkező szervezet tudja. Kell érdekérvényesítő képesség is elvárt ahhoz, hogy hatékonyan képviselhesse az államot akár saját az erdőfenntartásra, gazdálkodásra hatást gyakorló tulajdonosi vagy igazgatási szervezeteivel szemben is.

A vagyonkezelés folyamatában a tulajdonos érdekében lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy a ciklikus erdőtervezések során speciális, a vagyonra vonatkozó mutatók is megállapításra kerüljenek, támogatva a vagyonérdekelt gazdálkodást. Az állami erdővagyonnal kapcsolatos tulajdonosi döntések meghozatalánál törekedni kell a komplex, minden lehetséges számba vehető elemet tartalmazó értékelések eredményeire.

A program megvalósítása során prioritást élvez a meglévő vagyon **minden lényegi vagyonelemére vonatkozó megtartása**, az állami birtoktestek megőrzése, szerkezetének a társadalom igényeihez való illesztése. Megfelelő birtokpolitikai irányelvek alkalmazásával állami kézben kell tartani mindazon erdőteste-

ket, amelyek célszerűen az egész társadalom érdekeit szolgálják és közérdekből fokozottan fenntarthatók, vagy hozzájárulnak gazdaságos működésük révén a veszteségesen fenntartható, de számos nem piaci értéket nyújtó és ennek okán mindenképpen fenntartható erdőknek. Ezen elv figyelembevételével törekedni kell a teljes vagyon megtartására és egy kézben való kezelésére, hiszen minden megosztási kísérlet fokozza a kedvezőtlen hasznosítás és vagyonvesztés kockázatát. Az állami erdők tulajdonosát célszerűen nagy tapasztalattal rendelkező, megfelelő jogosítvánnyal rendelkező szervezet képviselheti. Minden kísérletezés újabb szereplők bevonására fokozott kockázati tényezőt jelent, hasonlóan az erdők privatizálására irányuló törekvésekhez. Nem felejthetjük el annak ellenére, hogy hazánkban kivételesen az erdőállomány legjobb része van állami tulajdonban a jövedelmet termelő erdők magánosítása a szűkös források további csökkentését, esetlegesen a visszafordíthatatlan nem vagyongazdálkodási szempontok szerinti célszerűtlen vagyonvesztést eredményezhet. Magas társadalmi értéket jelentő védett és egyéb közcélokot szolgáló erdők esetében pedig értelmetlen tevékenység.

Az állami erdők természeti járadéka a legfontosabb forrása az erdők fenntartásának. Nem lehet azonban egyetlen forrása, hiszen köztudott, hogy a közgazdasági környezet és az érvényben lévő jogi szabályozás egyértelműen eredményelvonást jelent ezen a területen. Hasonló szolgáltatások fenntartásáért az állam nem vár el más területeken kizárólagos belső finanszírozást, hanem saját költségvetési forrásait egyéb vagyonelemei megőrzésére tudatosan fordítja. A természetvédelem vizes és gyepterületek élőhelyeinek megőrzésére jelentős állami forrást fordíthat, de hasonló a helyzet a műemlékvédelem vagy az agrár-környezetvédelem területén is. A korlátozott források felhasználásában ezeken a területeken jelentkező pénzhiány nem jelent egyúttal elvi elutasítást is.

A program fokozott figyelmet szentel **az erdők természetességi állapota javításának**, összhangban a természetvé-

¹ Nemzeti Földalap elnökhelyettese

² Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt., ügyvezető igazgatóhelyettes.

³ Nyugat-Magyarországi Egyetem, Erdővagyon-gazdálkodási Intézet, intézet igazgató. H-9400 Sopron, Ady u. 5., T: 06/99 518-201, 06/99 518-145, F: 06/99 329-911, e-mail: NFPHungary@emk.nyme.hu, Web: <http://erdostrategia.hu/>

delmi és erdővédelmi programokkal. Fokozni kívánja a biodiverzitást és az őshonos fajok esetében alkalmazható természetközeli erdőművelési eljárásokkal hasznosítható értékes keménylombos állományokra összpontosít. Fenn kívánja tartani azokat az erdőket is, amelyekben a **környezetbarát faanyag megtermesztése** játssza a fő szerepet.

A **nemzeti erdővagyon területi bővítésének** kézzelfogható lehetősége, az állami területek erdősítése. Ez a tevékenység csak nemzeti forrásból támogatható és csak tudatos tulajdonosi magatartással végezhető eredményesen. Az elmúlt időszakban ezen a területen a magyar erdőgazdálkodás kiváló eredményeket ért el, nagy kár lenne ezeket a tapasztalatokat veszni hagyni.

Az operatív program megvalósulása elősegíti:

- az egyes vagyonelemek differenciált kezelését,
- az egyes vagyonelemek és az egész állami erdővagyon helyes társadalmi megítélését,
- a tartamos erdőgazdálkodás kritériumait kielégítő erdőgazdálkodás megvalósulását,
- a hosszú távú vagyon- és a rövid távú eredményérdekeltség közötti ellentmondások feloldását,
- a helyes tulajdonosi magatartás kialakulását.

Az állami erdőgazdálkodás hosszú távú működőképességének biztosítása a közcélok fokozottabb érvényesítése érdekében

A magyar társadalom túlnyomó része nem rendelkezik erdőtulajdonnal, de ettől függetlenül és többnyire térítés nélkül igényli az erdő szolgáltatásait. Az erdő, mint megújítható természeti erőforrás és ökoszisztéma társadalmi fontossága kiemelkedő. **Az állami erdőnél a közcélok biztosítása közérdek, a társadalom számára nyújtott szolgáltatásai sokszor nem fejezhetők ki pénzben, hisz a jelenlegi körülmények között még nem piacosíthatók.** Az államnak, mint tulajdonosnak felvállalt kötelezettsége a közcélok érvényesítése, akkor is, ha a közcélok érvényesítése nem csupán állami feladat és az állami tulajdon egy olyan speciális forma, ami hosszú távon kisebbségbe kerül az összes erdő egészét tekintve. A fatermék-termesztésen kívül a különböző közcélok biztosításában különösen fontos a biológiai sokféleség megtar-

tása, szélesítésének kiterjesztése, a vízkészlet megóvása, a természetvédelmi igények kielégítése, az erózió és defláció elleni védelem és a szociális szolgáltatások nyújtása, valamint a szakmai oktatási-kutatási feladatok segítése.

Az állami erdő közcélú feladatainak megvalósítását önálló, gazdasági szempontból hosszú távon stabil, életképes szervezet tudja biztosítani. Ez Magyarországon hagyományosan az állami erdőgazdálkodás intézményrendszere. Az önálló gazdálkodás a közvetlen érdekeltésség összes előnyét nyújtja. Így lehetőséget teremt a racionális erdőkezelésre. Az állami tulajdonlás az erdő és a kezelő szervezet szempontjából különösen fontos, hiszen az erdőgazdálkodás jövedelmezősége (a piacon értékesíthető termékekhez kötődően) rendkívül alacsony. Az állami erdő teljes körű hasznainak biztosításához a gazdasági stabilitás elengedhetetlen, amit viszont csak az állami finanszírozási szerepvállalás tud hosszú távon biztosítani.

Az erdőterületek eltérő adottságai és a hozzájuk kötődő feladatok differenciált erdőgazdálkodást igényelnek.

A faanyagtermesztéssel és egyéb szolgáltatások teljesítésével kapcsolatos kiadások fedezetét alapvetően a termékek árbevétele biztosítja. Ahol ez megvalósul, ott egyéb forrás nem szükséges.

A faanyagtermesztés szempontjából gazdaságtalan erdőterületek kezeléséhez és a faanyagtermesztésen kívüli szolgáltatások teljesítéséhez szükséges kiadások fedezéséhez a költségvetésnek a szükséges mértékig hozzá kell járulnia. Ebben az esetben nem a támogatás, hanem a feladat meghatározás és az ehhez szükséges források biztosítása a jó megoldás.

Szükséges erdészeti-politikai eszközök:

- Fontos feltétel az erdőgazdálkodást közvetlenül érintő törvények

(1996. évi LIII, LIV, LV.) és a hozzájuk kötődő rendeletek koherenciája.

- Az erdőtervezés és az erdőfelügyelet gyakorlata igazodjon a differenciált erdőgazdálkodás követelményeihez.

- Az erdőgazdálkodásban normatív, teljesítményhez kötött támogatási rendszert kell működtetni.

- Az állami erdőt kezelő szervezet kezelői díjat ne fizessen az erdő- és kezelői vagyon egysége esetén..

Szervezet:

- Az állami erdő és az azt kezelő gazdasági társaság tulajdonosi funkcióit ugyanaz a szervezet lássa el. költségta-
karékos, hatékony és a szakmai igényeknek megfelelő gazdasági társasági forma hosszú távon biztosítja a társadalom erdővel szembeni igényeinek kielégítését.

- A gazdasági stabilitást növeli az optimális üzemenagyság kialakítása.

Innováció:

- Az optimális üzemenagyság az alapja a hatékony vállalatirányítási rendszer kialakításának.

- Az innováció egyéb területei:

- génmegőrzés,
- nemesítés, elit szaporítóanyag,
- műszaki fejlesztés (termék és termelési rendszer),
- a beszállító vállalkozói kör versenyképességének növelése,
- az alkalmazottak szakmai tudásának és általános műveltségének növelése,
- minőségbiztosítás és erdőtanúsítás.

Közönségkapcsolatok:

Az erdő közcélú feladatainak ellátásáról és annak az egyes feladatokhoz kötött költségeiről a társadalmat folyamatosan tájékoztatni kell.

(Fotók: Szalács László; folytatjuk)

